

התורה

מרבנו מרן עמוד ההוראה

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת לך לך תשפ"ד

• תורת חמד | מענייני הפרשה •

אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך' (בראשית יב, יג). פירש רש"י: 'למען ייטב לי בעבורך. יתנו לי מתנות'. והקשו המפרשים איך רצה אברהם אבינו לקבל מתנות, הרי נאמר במשלי (טו, כז) "ושונא מתנות יחיה", ואברהם אבינו עצמו אמר (בראשית יד, כג) "אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברם", וכן מצינו שלא רצה אברהם לקבל מעפרון את מערת המכפלה בחנם (בראשית כג, י, וברבנו בחיי שם פסוק טו).

ונראה ליישב, שאמרו חז"ל במסכת בבא מציעא (דף נט ע"א): אמר רבי חלבו, לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר (בראשית יב, טז) ולאברם היטיב בעבורה, והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא: אוקירו לנשייכו, כי היכי דתתעתרו, כלומר שהמכבד את אשתו זוכה לעשירות.

וזה הרי דבר נורא, שהרי מדובר כאן באברהם אבינו, אבי האומה הישראלית, שעמד בכל העשרה נסיונות, והפיץ בכל העולם את האמונה בהקב"ה, ובוודאי שהיה ראוי שיתעשר בזכות עצמו, ובכל אופן אומרים חז"ל שכל העושר וההטבה שקיבל היה 'בעבורה' - בזכות שרה אשתו.

ולפי זה יש לבאר שזו הייתה כוונת אברהם אבינו באמרו למען ייטב לי בעבורך, שיתנו לי מתנות, והקשו הרי שונא מתנות יחיה, ויש לומר שכוונת אברהם הייתה, שהרי רק בזכות שרה אשתו הוא יזכה לעשירות ולמתנות, ומדוקדק לשון הכתוב 'למען ייטב לי בעבורך' שכל ההטבה והמתנות יהיו בזכותך, וכמו שכתוב כמה פסוקים אחר כך 'ולאברם היטיב בעבורה', וממילא אין כאן חשש של שונא מתנות יחיה, כי כל מטרתו של אברהם אבינו הייתה לא בשביל עצמו ותועלתו האישית, אלא רק לפרסם בעולם את הנהגתו של הקב"ה, שאין הברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בזכות אשתו, ושידעו כולם שמי שמכבד את אשתו זוכה לעשירות, וממילא אין כאן חשש של לקיחת מתנות.

ולפי זה נראה לבאר מה שמצינו בתפילת שמונה עשרה בברכת "על הצדיקים" שאנו מבקשים: ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת, וצ"ע איך מבקשים מהקב"ה לקבל שכר, הרי שנינו באבות (פ"א מ"ג) אנטיוגוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק, הוא היה אומר, אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס, ופירש הרע"ב מברטנורא שתהיה העבודה להקב"ה מאהבה בלבד, וכיצד איפה כאן אנו מבקשים במפורש לקבל שכר.

ולפי דברינו לעיל יש לומר, שאינו מבקשים בשביל התועלת הפרטית שלנו, אלא אנו מבקשים שזוכה לקבל שכר ולפרסם את זה בעולם, שמי שבוטח בהקב"ה באמת, זוכה לשכר טוב, ואם זו המטרה, אין חשש של 'אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס', כי באמת אינו משמשים על מנת לקבל פרס אלא מתוך אהבה להקב"ה, רק אנו רוצים לפרסם בעולם את הנהגתו של הקב"ה, שידעו הכל כי מי שבוטח בהקב"ה באמת, זוכה בסוף לשכר טוב מאד.

• ווי העמודים והשוקיהם | שאלה הלכתית אקטואלית •

לעצור דלתות אוטובוס כדי שאחד יספיק להגיע

שאלה. באחד הימים עמדת בתחנת אוטובוס, הגיע אוטובוס שנוסע ליד אחר משלי, כל הנוסעים כבר עלו, ואז ראיתי שאחד רץ להספיק את האוטובוס, ויקח לו דקה עד שיגיע. הנחתי את רגלי על הדלת של האוטובוס כאילו אני עומד לעלות, ובכך עיכבתי את האוטובוס, ובניתיים הלה הספיק להגיע ועלה לאוטובוס.

אחד ממכריי שהיה על האוטובוס התקשר אלי בטרוניא שלכאורה עשיתי עוול, וטענתו בפני, הרי אתה יודע כמה טרחה חז"ל שלא יהיה טירחא דציבורא, אפילו לא לבטל מהציבור רגע אחד, וכאן אוטובוס שלם עם חמישים נוסעים טורחים להמתין לאחד שרץ, הרי הוא יכול להמתין לאוטובוס הבא. שאלתי היא האם הוא צודק שהיה אסור לעכב את האוטובוס, או שמהו זה מצוות חסד גדולה, ומותר על חשבון הנוסעים.

תשובה. מצוה גדולה להמתין לאותו אדם, ואין זה טירחא דציבורא, כי הם לא ציבור שהתאספו למטרה אחת, וגם אינם יושבים ודוממים אלא כל אחד מומשיך בעיסוקו, אלא יש בזה המתנה של מצוה וחסד גדול, ועשה טוב שעצר את האוטובוס.

מקורות ונימוקים

נאמר במסכת יומא (דף ע"א) שהכהו גדול ביום הכיפורים קורא בפרשת אחרי, וגולל וקורא בפרשת אמור, ואת הפסוקים של פרשת פינחס קורא בעל פה, והטעם לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור, מפני כבוד ציבור. ופירש"י מפני כבוד ציבור שיהו מצפין ודוממין לך.

וכן כתב בראבי"ה (מגילה סימן תקפו) הטעם שאין גוללים ספר תורה בציבור, כי היכי דלא ליקמו ציבורא בשתיקה כל הכי כדי שיפסוק המתורגמן, וחיישינן משום כבוד ציבור. ועל פי זה כתב בט"ז (או"ח סימן יג סק"ג) שאם קראוהו לעלות לספר תורה ואין עליו טלית עדיין, ורוצה ללבוש טלית לילך לקרות, שאין לבדוק הטלית בעת ההיא משום טורח צבור, כדאשכחן ביומא בכ"ג שהיה קורא על פה ובעשור לחדש [פרשת פנחס].

ולכאורה גם בענינו, למרות שמדובר בזמן קצר, מכל מקום אין לעכב את הציבור אפילו על זמן קצר, כי יש בזה טורח ציבור.

אמנם נראה שכל הדין הזה של טורח הציבור, נאמר בשני תנאים, א. כשהציבור נמצא כאן יחד לצורך מסוים, ולא שהם הרבה יחידים, ב. כאשר הציבור שותק וממתין ואינו יכול לעשות כלום בינתיים. אבל כאשר נמצאים יחד באוטובוס הרבה יחידים, למרות שהם הרבה אנשים אבל אין להם שם של ציבור, ולכן יש לעשות את הטובה ליהודי, ואינם יכולים לומר שאינם רוצים את הטובה, ואין בזה טורח הציבור, כי אין כאן ציבור.

ועוד שהרי כל אחד שנמצא באוטובוס הרי יש לו איזה עיסוק מסוים שבחר לעצמו לעשות בשעת הנסיעה, אם ללמוד משניות בעל פה, או ללמוד ספר מוסר, ואולי לקרוא סיפורי צדיקים, ואת הזמן הזה יכול לנצל גם בשעת ההמתנה של דקה, ואין זה כמו גלילת ספר תורה, שאינו יכול לעשות כלום וצריך לשתוק.

ועוד שכל אחד שנוסע באוטובוס או בכל רכב אחר, יודע שלזמן הנסיעה אין כללים, ונסיעה שזמנה בדרך כלל שעה, לפעמים זה יכול להיות הרבה יותר, ולפעמים הרבה פחות. ולכן כל אחד שנוסע, צריך להתאזר עם הרבה סבלנות, וצריך לקחת בחשבון כל מיני עיכובים כמו אדם שעובר את הכביש במעבר חציה, או ייש בדיוק איזה אדם שיוּרד מרכב סמוך, ואם כן גם להמתין לאדם שרץ זה חלק מהנסיעה, ואין בזה טירחא דציבורא.

ועוד שבשביל האדם שרץ זה טובה גדולה מאד, כי אם לא כן, צריך להמתין הרבה זמן לאוטובוס נוסף, ובשביל אלו שנמצאים באוטובוס המתנה של דקה בנסיעה באוטובוס כמעט לא משפיעה, ולכן צריך כל אחד לחשב הפסד זמנו, מול הרווח של השני.

ועוד כל מה שמצינו שאין לעשות משום טירחא דציבורא, היינו כשאדם יחיד עושה מצוה ושאר הציבור אינם שותפים בזה, אבל כשאנשים נמצאים באוטובוס וממתנים לאחד, כולם שותפים בחסד עם יהודי, ולא שמענו שלא לעשות חסד עם יהודי כי חבל על הזמן, אדרבה אין זה זמן שמתבטל, אלא בזמן הזה הם מקיימים חסד עם יהודי.

- רבינו מעורר שוב ושוב, כי כל מי שילמד שני הלכות שבת כל יום, מובטח לו שינצל מכל פגע רע, ובימים האחרונים שמח רבינו לשמוע מרבבות יהודים בארה"ק ובעולם היהודי כולו, שקיבלו ע"ע והחלו ללמוד הלכות שבת, ואף מוסדות וארגונים רבים הקימו שיעורים וקבוצות לגברים ולנשים שילמדו הלכות שבת מדי יום, והדבר מפליא לראות את המהפכה המופלאה שעשה רבינו בכל עולם התורה בהוראתו זו.

- בשמחת תורה בבוקר ניגש אברך לרבינו, ואמר לו כי חיכו לזש"ק כמה שנים, ובהושענא רבה תשפ"ג רבינו בירכו והבטיח לו כי בזאת השנה יזכה, ואכן בהושענא רבה השנה זכו לחבוק בן זכר ובא לבשר הבשורה לרבינו ששמח והתרגש מאד, והתבטא מיד ואמר 'אוי, איזה אבא טוב יש לנו בשמים, יישר כח ששימחת אותי'.

- רבינו הגיע לביקור חולים בבית"ח תל השומר אצל ר' עמיחי בן סיגלית רחל שינדלר לרפ"ש, המשמש כגבאי ביה"כ"ג בקיבוץ כרם שלום, ואשר נפצע קשה בעת אשר נלחם עם המחבלים ימ"ש והציל את בני משפחתו בס"ד, ומכיון שבמשך שנים הוא קשור בכל נפשו לרבינו ולתורתו, ובביתו משמיע בכל ערב שבת את שיעורי רבינו, מיד כשהתעורר ביקש אם אפשר שרבינו יבוא לבקרו, ואכן רבינו טרח ובא לבקרו ודיבר עמו דברי חיוק מיוחדים, באמצע הביקור נשמע אזעקה, ובתחילה אמר רבינו כי זכותו של ר' עמיחי תגן בעד כולם וא"צ להיכנס למקלט, אולם לבסוף לבקשת עובדי ביה"ח נכנס רבינו למקום ממוגן, ואמר עם הנוכחים פרק צא שבתהלים. כשלאחר מכן שב רבינו והעניק לו תפילין דר"ת (מתנת ארגון 'אילת השחר'), ואמר שהתפילין הללו יניחו ליד ראשו והם יגינו בעדו שיזכה לרפ"ש [ראה חשוקי חמד ראש השנה דף יח ע"ב].

- רבינו מסר דברי חיוק לרבבות תינוקות של בית רבן, שהעתירו בתפילה ובתחנונים על המצב הקשה בו נתון עמ"י, בתחילת דבריו הביא רבינו את דברי הבמד"ש (בר"ר תולדות פרשה סה סימן כ): 'לא עמדו פילוסופין בעולם ככלעם בן בעור וכאבנימוס הגרדי, נתכנסו כל עובדי כוכבים אצלו אמרו לו תאמר שאנו יכולים לידווג לאומה זו, אמר לנו וחזרו על בתי כנסיות ועל בתי מדרשות שלהן ואם מצאתם שם תינוקות מצפצפין בקולן, אין אתם יכולים להזדווג להם, שכך הבטיחן אביהן ואמר להם הקול קול יעקב, בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו'. ואמר רבינו שכך גם בזמן גזירת המן כינס מרדכי תינוקות של בית רבן ועמדו בתפילה ולמדו, ובזכות זה בטלה גזירת המן. סיים רבינו ואמר: "המקום הקדוש ביותר הוא קודש הקדשים, והדבר הקדוש ביותר שיש בקודש הקדשים הוא הארון, והקב"ה דיבר עם משה מבין שני הכרובים, מה זה כרובים, נאמר במסכת סוכה (דף ה ע"ב) אמר רבי אבהו שאלו פני תינוקות, שהקב"ה בא ללמדנו, שאין לפניו דבר חשוב יותר מאשר פני תינוקות שפניהם איש אל אחיו, ומתפללים ולומדים תורה".

אחודה נא חידה

היאך מצינו שתרנגולת פרוחה על אילן והפילה ממנו תפוח, והדין הוא שהתפוח אסור, אולם אם באותו עת הטילה ביצה, התפוח מותר?

התשובה בעז"ה תפורסם בשבוע הבא.

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממדרן שליט"א,
ניתן להרשם במייל dch0527642209@gmail.com,
ובפלאפון הנ"ל, או בכתובת מייל 3126877@gmail.com
ובפלאפון 0533126877.

להשאיר את הספר תורה על הבימה בשעת אזעקה ולברוח למקלט

שאלה. בחודש תמוז תשע"ד כאשר שונאי ישראל שלחו חיצונית מות על ערי ישראל, וב"ה הקדוש ברוך הוא עשה עמנו נסים ונפלאות, והצילנו מידי הקמים עלינו, בשבת פרשת פנחס היתה אזעקה אחר הצהריים, ונשאלה השאלה מאחד הבתי כנסיות וכדלהלן:

בשבת אחר הצהריים באמצע קריאת התורה של תפילת מנחה נשמעה לפתע אזעקה, המתפללים נבהלו מאד, וברחו למקלט בית הכנסת, כמה מתפללים שלא היו מבוהלים כל כך, התחבטו מה לעשות עם ספר התורה, האם להשאירו על הבימה, ולכסותו בטלית ולברוח למקלט, או להחזירו לארון קודש, או לקחת אותו עמם למקלט, ושם להמשיך לקרוא בתורה?

תשובה:

נאמר בשו"ע (או"ח סימן קמט ס"א): "אין הצבור רשאים לצאת מבית הכנסת, עד שיצניעו ס"ת". וכבר העירו הפוסקים על מה שנוהגים במקצת קהילות שבראש השנה לאחר קריאת התורה הציבור יוצאים לשמוע קידוש, ומשאירים את ספר התורה על הבימה. בארחות רבינו (ח"א עמ' קפא) כתב, שבאמת, משום כן נהגו החזו"א והקהילות יעקב להחזיר את הספר תורה מיד לאחר הקריאה, ותקעו ללא ספר תורה. (וכן כתב ב'קצה המטה' [סו"ס תקן], שבמקום שיוציאים הקהל מבית הכנסת יחזירו הספר תורה לארון הקודש).

אמנם בשו"ת 'בית ישראל' (או"ח סימן כג) ובשו"ת 'עולת נח' (סימן ז) קיימו את המנהג וכתבו, שהאיסור לציבור לצאת, הוא רק כאשר הם יוצאים ומשאירים אחד שיכניס את ספר התורה, שאין זה כבוד לספר תורה, אבל במקום שהציבור יוצאים, על מנת לחזור לאחר זמן, ולהחזיר את ספר התורה בכבוד, מותר להשאירו על הבימה, וכן אמר מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שכיון שהספר תורה נשאר מונח על הבימה במקום מכובד ומכסים אותו בטלית, אין קפידא להשאירו ולצאת.

ולכאורה גם בענייננו, מעיקר הדין היה אפשר להשאיר את ספר התורה על הבימה, ולחזור בעוד דקות ספורות להמשיך את הקריאה.

אמנם נראה שבענייננו לכו"ע יש לקחת עמם את ספר התורה, כי זה בזיון לספר תורה שכולם בורחים ומחפשים מקלט מאימת החיצים, שלא יינקו, כי הם חוששים שמא יפגע החץ בבית הכנסת, ואת ספר התורה מחמד עינינו משאירים כך על הבימה, חשוף לפגיעה, ולכן עליהם לקחת את ספר התורה, ולהמשיך לקרוא במקלט.

ואף שאסור לטלטל ספר תורה ממקום למקום, ו'במעשה רב' (אות קכא) כתב, דאפילו מחדר לחדר לא יטלטל ספר תורה, מכל מקום בענייננו שרי, וכמו שהוכיח בשו"ת 'ציץ אליעזר' (חי"א סימן טז), שלצורך שמירת ספר תורה מותר לטלטלו, שהרי אמרו במסכת סוטה (דף לט ע"ב), שאסור לצאת מפתח בית הכנסת קודם שספר התורה יצא, ולמה יוציאו את ספר התורה מבית הכנסת? כתב רש"י: 'הניחו במקום המשתמר, הרי שלצורך שמירתו מותר לטלטלו'.

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום
ממדרן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בהלכות שבת ועוד,
בקו 'שיח יצחק',
072-380-9348 או 04-376-0582.